CZU: 343.272:343.131.7:347.23 **DOI: 10.5281/zenodo.7362774**

CONFISCAREA ȘI SECHESTRUL ÎN PROCESUL PENAL: PREZUMȚII LEGALE PRIVIND DREPTUL DE PROPRIETATE, GARANȚII ȘI JURISPRUDENȚĂ

PÂNTEA Andrei,

doctor în drept, conferenţiar universitar, avocat,
Facultatea de Drept, Universitatea de Studii Europene din Moldova
ORCID ID: 0000-0002-4865-421X

PÂNTEA Serghei,

magistru în drept, ofiţer de urmărire penală
ORCID ID: 0000-0001-8655-3770

Property rights issues in criminal proceedings are important due to controversies regarding evidence standards and practical application. There are presumptions and safeguards that aim at protecting the right to property based on both national and international regulatory frameworks, as well as jurisprudence. It is true that criminals have to be deprived of illicit property and proceeds of crime, and that seizure and confiscation of property are necessary and effective means to counter criminal activity, especially serious crime and organized crime, corruption or related crimes. However, it is the evidence that has a central role in refuting presumptions and proving the guilt. In a democratic state, while ensuring justice, there is no place for double standards, selective justice, abusive interventions in property rights, so that fair trial is a priority.

Keywords: criminal proceedings, property, safeguards, seizure, confiscation, prosecutor, law enforcement

Dreptul de proprietate este fundamental şi preocupă societatea umană dintotdeauna, prin urmare şi-a găsit expresia în acte normative naţionale, dar şi internaţionale, în diferite formule.

Importanţa subiectului demersului ştiinţific, sechestrul şi confiscarea în procesul penal, derivă întâi de toate din actualitatea practică a aplicării de către organele de drept a măsurilor asiguratorii pentru repararea prejudiciului, pentru eventuala confiscare specială sau confiscare extinsă a bunurilor şi pentru garantarea executării amenzii, inclusiv în raport cu bunurile, valorile presupus a fi infracţionale, de proveniență dubioasă, nejustificată. Aceasta se evidenţiază în special la investigarea infracţiunilor în materie de spălare a banilor (art. 243 din Codul penal) sau de îmbogăţire ilicită (art. 330^2 din Codul penal), deşi aceste două componenţe sunt doar o parte din infracţiunile ale căror element sunt veniturile, avantajele sau beneficiile substanţiale.

Cu toate că standardul „rezonabilităţii” se centrează pe pornirea urmăririi penale, legalitatea şi temeinicia hotărârii, considerăm că aplicarea măsurii sechestrului în procesul penal trebuie să urmărească aceleaşi standarde minime de rezonabilitate, ca şi pentru existența sau lipsa bănuielii rezonabile la adoptarea

unei hotărâri conform art. 6 pct.4^3) și 274 din Codul de procedură penală.

În context, venim cu unele raţionamente pentru a contribui la asigurarea legalităţii şi securităţii raporturilor juridice, a unui mediu adecvat, în care instituţia măsurilor asiguratorii, în speţă sechestrul, dar şi instituţia confiscării sunt aplicate în mod potrivit.

Astfel, limitările dreptului de proprietate în procesul penal se fundamentează în principal pe prevederile art. 106, 106^1, 132^1, 133 din Codul penal şi art. 6 pct. 4^4), 158-162, 202-210, 229^1-229^5 din Codul de procedură penală.

Din dispoziţia art. 158 din Codul de procedură penală rezultă că, obiectele sunt recunoscute corpuri delicte în cazul în care există temeiuri de a presupune că au servit la săvârşirea infracţiunii, au păstrat asupra lor urmele sau au constituit obiectivul acţiunilor criminale, precum şi bani sau alte valori ori obiecte, documente care pot servi ca mijloace pentru descoperirea şi constatarea circumstanţelor infracţiunii, identificarea persoanelor vinovate, sau pentru respingerea învinuirii ori atenuarea răspunderii penale.

Legislaţia indică la art. 202 alin. (1) din Codul de procedură penală că organul de urmărire penală, din oficiu, sau instanţa de judecată, la cererea părţilor, poate lua în cursul procesului penal măsuri asiguratorii pentru repararea prejudiciului cauzat de infracţiune, pentru eventuala confiscare specială sau confiscare extinsă a bunurilor, precum şi pentru garantarea executării pedepsei amenzii, iar alin. (2) prevede că, măsurile asiguratorii constau în sechestrarea bunurilor mobile şi imobile în conformitate cu art. 203-210 din Codul de procedură penală.

Astfel, în acord cu dispoziţiile art. 204 alin. (3) Cod de procedură penală, pentru a asigura o eventuală confiscare specială sau confiscare extinsă a bunurilor, pot fi puse sub sechestru bunurile prevăzute la art. 106 alin. (2) şi art. 106^1 din Codul penal. La art. 205 alin. (1) din Codul de procedură penală este prevăzut că, punerea sub sechestru a bunurilor poate fi aplicată de către organul de urmărire penală sau de către instanţă numai în cazurile în care există o bănuială rezonabilă că bunurile urmărite vor fi tăinuite, deteriorate sau cheltuite. Dacă un asemenea risc nu mai există, menţinerea bunurilor sub sechestru va fi considerată o măsură disproporţionată [1, § 26].

Potrivit art. 132^1 din Codul penal, prin bunuri în sensul art. 106, 243 şi 279, se înţeleg mijloacele financiare, orice categorie de valori (active) corporale sau incorporale, mobile sau imobile, tangibile sau intangibile, precum şi actele sau alte instrumente juridice sub orice formă, inclusiv în format electronic ori digital, care atestă un titlu ori un drept, inclusiv orice cotă (interes) cu privire la aceste valori (active). Pentru a elucida conţinutul valorilor culturale, în acord cu art. 133 din Codul penal, legea face trimitere la Convenţia Organizaţiei Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură din 14 noiembrie 1970 *privind măsurile îndreptate spre*

interzicerea și prevenirea introducerii, scoaterii și transmiterii ilicite a dreptului de proprietate asupra valorilor culturale.

Totodată, conform art. 6 pct. 4^4) din Codul de procedură penală, prin bun infracțional se înțelege bunul care poate fi pus sub sechestru în condițiile Codului de procedură penală, precum și acel bun care poate fi supus confiscării speciale sau confiscării extinse. Prin urmare, în lipsa unei mențiuni exprese în art. 132^1 din Codul penal, nu se va putea afirma că art. 106^1 din Codul penal este lipsit de conținut. Cu toate acestea, este important ca prevederile legislative să fie ajustate corespunzător, implicit art. 132^1 din Codul penal, dar și art. 106^1 din Codul penal.

În conformitate cu art. 106 din Codul penal, confiscarea specială constă în trecerea, forțată și gratuită, în proprietatea statului a bunurilor (inclusiv valorile valutare): utilizate sau destinate pentru săvârșirea unei infracțiuni; rezultate din infracțiuni, precum și orice venituri din valorificarea acestor bunuri; date pentru a determina săvârșirea unei infracțiuni sau pentru a-l răsplăti pe infractor; deținute contrar dispozițiilor legale; convertite sau transformate, parțial sau integral, din bunurile rezultate din infracțiuni și din veniturile de la aceste bunuri; care constituie obiectul infracțiunilor de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului. În cazul în care bunurile menționate nu mai există, nu pot fi găsite sau nu pot fi recuperate, se confiscă contravaloarea acestora. Potrivit alin. (4) din același articol, confiscarea specială se poate aplica chiar dacă făptuitorului nu i se stabilește o pedeapsă penală.

Codul penal indică la art. 106^1 că, pot fi supuse confiscării și alte bunuri, dacă valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată timp de 5 ani înainte și după săvârșirea infracțiunii, până la data adoptării sentinței, depășește substanțial veniturile dobândite licit de aceasta și se constată în baza probelor că bunurile respective provin din activități infracționale de natura celor prevăzute de lege, circumstanțe care urmează a fi apreciate în cadrul urmăririi penale și la soluționarea cauzei în instanța de judecată.

Constituția Republicii Moldova garantează la art. 46 alin. (3) că averea dobândită licit nu poate fi confiscată și instituie totodată prezumția caracterului licit al dobândirii proprietății. Curtea Constituțională a Republicii Moldova (în continuare – CCRM) prin Hotărârea nr. 21/2011 *privind interpretarea articolului 46 alin. (3) din Constituție* din 20.10.2011 a recunoscut că, există o legătură indisolubilă a prezumției caracterului licit al proprietății cu garanțiile unui proces echitabil, în special prezumția nevinovăției, dreptul de a nu contribui la propria incriminare, principiul egalității armelor, dreptul la o procedură contradictorie în cazul unei eventuale incriminări și/sau inițierii unui proces în scopul lipsirii persoanei de proprietate [2, §25]. Totodată, a reținut că securitatea juridică a dreptului de proprietate asupra bunurilor ce alcătuiesc averea unei persoane este

indisolubil legată de prezumţia dobândirii licite a averii. În absenţa unei astfel de prezumţii, deţinătorul unui bun ar fi supus unei insecurităţi continue, întrucât ori de câte ori s-ar invoca dobândirea ilicită a respectivului bun, sarcina probei nu ar reveni celui care face afirmaţia, ci deţinătorului bunului. De aceea, înlăturarea acestei prezumţii are semnificaţia suprimării unei garanţii constituţionale a dreptului de proprietate [§40, HCC nr. 21/2011]. În perspectivă comparată, Curtea Constituţională a României (în continuare – CCR) a statuat că, *„...prezumţia dobândirii licite a averii reprezintă o aplicaţie a prezumţiei de nevinovăţie...”* [3]. CCR s-a expus mai devreme în privinţa iniţiativei care viza dreptul de proprietate privată [4] iar Curtea Constituţională a Republicii Moldova a recunoscut *mutatis mutandis* că, principiul constituţional al prezumţiei dobândirii licite a averii de la alin. (3) al art. 46 din Constituţie instituie o protecţie generală ce se aplică tuturor persoanelor [2, §67].

La 11 noiembrie 2021, un grup de deputaţi din Parlamentul Republicii Moldova au înregistrat sesizarea prin care au solicitat avizarea proiectului de lege pentru modificarea art. 46 alin. (3) din Constituţie prin completarea propoziţiei a doua cu textul *„cu excepţia averii persoanelor care exercită funcţii publice”.*

Având în procedură sesizarea menţionată, în temeiul cererii unui judecător constituţional din 22 februarie 2022, CCRM la 10 martie 2022 a adoptat Hotărârea nr. 7 *privind revizuirea Hotărârii Curţii Constituţionale nr. 21 din 20 octombrie 2011 privind interpretarea articolului 46 alin. (3) din Constituţie şi a Hotărârii Curţii Constituţionale nr. 6 din 16 aprilie 2015 privind controlul constituţionalităţii unor prevederi din Codul penal şi din Codul de procedură penală* [5]. Astfel, în baza unei hotărâri a Curţii Europene pentru Drepturile Omului (în continuare – CtEDO, Curtea Europeană, Curtea de la Strasbourg), instanţă a cărei misiune este asigurarea supremaţiei drepturilor şi libertăţile fundamentale ale omului, CCRM a revizuit jurisprudenţa anterioară şi a dat o altă interpretare standardelor naţionale valabile la acel moment.

Ulterior, la 15 martie 2022, CCRM s-a expus prin aviz pe marginea sesizării grupului de deputaţi constatând în principal că textul articolului 46 alin. (3) din Constituţie nu reprezintă un impediment pentru aplicarea unor standarde de probă diferite, în funcţie de tipul procedurilor, penale sau non-penale, pentru implementarea obiectivului urmărit de autorii proiectului de modificare a Constituţiei şi că proiectul de lege nu corespunde limitelor materiale de revizuire stabilite de articolul 142 alin. (2) din Constituţie, respectiv nu poate fi înaintat Parlamentului spre examinare. CCRM a recunoscut că sunt necesare mecanisme juridice clare, bună-credinţă şi o înaltă pregătire profesională a agenţilor publici, pentru evitarea oricărui arbitrariu [6, §36-37]. În comparaţie, într-un proiect similar CCR a recunoscut încălcarea limitelor revizuirii

constituției conform art. 152 alin. (2) din Constituția României pe motiv că are ca efect suprimarea garanției constituționale a dreptului de proprietate [4], spre deosebire de CCRM care a avizat astfel inițiativa mai degrabă pe temei de „discriminare” dintre funcționari și cetățeni decât că ar reprezenta o veritabilă suprimare de drepturi.

Trebuie observat că art. 21 din Constituția Republicii Moldova consfințește la nivel de principiu constituțional prezumția nevinovăției. Prin urmare, orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale. În acord cu prevederile art. 54 din Constituția Republicii Moldova, restrângerea prezumției nevinovăției nu se admite. Notăm că, legiuitorul constituant folosește termenul „delict”, spre deosebire de noțiunile „infracțiune” sau „contravenție”, cunoscute și în alte prevederi de rang constituțional, aceasta având repercusiuni importante în perspectiva unor procese judiciare de natură penală, sau chiar și non-penală. Conform art. 142 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, nici o revizuire nu poate fi făcută, dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor, libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora. De menționat aici că textul art. 142 alin. (2) și (3) din Constituția Republicii Moldova și textul articolului 152 alin. (2) și (3) din Constituția României este identic, și în mod logic ar trebui să urmeze aceleași standarde minime.

Prezumția de nevinovăție este garantată totodată de instrumente relevante precum art. 11 din Declarația Universală a Drepturilor Omului (în continuare – DUDO), alin. (2)-(3) art. 6 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (în continuare – CEDO, Convenția Europeană), art. 48 din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (în continuare - CDFUE).

Un rol aparte revine art. 1 din Protocolul adițional la Convenția Europeană care este dedicat și protejează *dreptul de proprietate*, de altfel singurul din Convenție și protocoale, care în mod expres apără proprietate atât persoanei fizice, cât și juridice:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

Corespondentul articolului 1 din Protocolul adițional se conține la art. 17 din DUDO, fie art. 17 din CDFUE, care cuprinde și proprietatea intelectuală. Totodată,

aşa cum persoanele juridice sunt, ca şi indivizii persoane fizice, destinatarii drepturilor definite de CEDO, aceştia dispun de dreptul de a sesiza Curtea Europeană [7, p. 38], iar prezumţiile li se aplică corespunzător. Prin urmare, dreptul la proprietate protejează de asemenea companiile şi toate celelalte entităţi juridice private împotriva imixtiunilor statului în bunurile lor, care pot fi afectate de intruziune atât din punctul de vedere al laturii sale substanţiale, cât şi procedurale.

Literatura de specialitate indică că, principiul prezumţiei nevinovăţiei este întregit de regula *in dubio pro reo*. Aşa cum la alin. (3) art. 8 din Codul de procedură penală, teza a doua, se indică că toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate, în condiţiile Codului de procedură penală, se interpretează în favoarea bănuitului, învinuitului, inculpatului, în măsura în care în pofida probelor administrate pentru susţinerea vinovăţiei se menţin dubiile, atunci aceasta echivalează probei nevinovăţiei.

Acelaşi lucru a fost reafirmat în Hotărârea nr. 6/2015 a CCRM, ocazie cu care a apreciat că *„potrivit principiilor de drept procesual penal, nimeni nu este obligat să-şi dovedească nevinovăţia, sarcina probaţiunii revenind acuzării, iar situaţia de dubiu este interpretată în favoarea celui acuzat (in dubiu pro reo).”* Aşadar, potrivit CCRM, *„proveniența infracţională a bunurilor urmează a fi constatată de instanţa de judecată în baza probelor prezentate”* [8, §71]. În sinteză, instanţa constituţională a recunoscut conforme prevederile contestate, şi a apreciat că nu reprezintă ingerinţă în dreptul de proprietate privată şi nu afectează principiul prezumţiei nevinovăţiei, ca parte componentă a dreptului la un proces echitabil, în măsura în care prezumţia dobândirii licite a bunurilor este răsturnată prin probe de organele statului [8, §74] iar prin urmare, nu prin lipsa probelor în dezvinovăţire (n.a.).

Aşadar, probatoriului administrat de partea acuzării îi revine rolul central în combaterea prezumţiei şi demonstrarea vinovăţiei, în toate cazurile.

În cauza Geerings c. Olandei, Curtea Europeană a apreciat *mutatis mutandis* că, dacă nu se poate considera dincolo de orice îndoială rezonabilă că persoana vizată a comis într-adevăr infracţiunea şi nu se poate dovedi că a obţinut foloase, ilicite sau nu, măsura nu se poate baza decât pe o prezumţie de vinovăţie, care cu greu poate fi considerată compatibilă cu art. 6 §2 [9, §47]. Tot în Geerings CtEDO a recunoscut că, pentru măsurile de confiscare care urmau condamnării, concluziile întemeiate pe extrapolări bazate pe un amestec de fapte şi constatări incluse într-un raport al poliţiei, fără a se dovedi că persoana în cauză deţinea bunuri cărora nu le-a putut explica sursa într-o manieră satisfăcătoare, şi care ar putea echivala cu o prezumţie a vinovăţiei, nu puteau fi acceptate ca şi compatibile cu art. 6 §2 din Convenţie [9, §44-46], cu atât mai mult pentru bunuri despre care nu se ştia că ar fi

fost vreodată în posesia persoanei.

În continuare, așa cum fiecare caz trebuie analizat din punctul de vedere al particularităților sale, referitor la întinderea dreptului de proprietate atât în latura procedurală, cât și substanțială, Curtea Europeană în jurisprudența sa anterioară a reliefat că garanțiile ar putea, de exemplu, să constituie un impediment pentru impunerea unor amenzi *(penalități, sancțiuni)* excesiv disproporționate, confiscări sau exproprieri în procesele penale, confirmat în Moon c. Franței, Bowler International Unit c. Franței, AGOSI c. Regatului Unit, OOO Torgovyi Dom “Politeks” c. Federației Ruse, altele, sau în ceea ce privește procedura penală, să prezinte suficiente garanții împotriva sechestrelor aplicate de către autoritățile de urmărire penală și o oportunitate rezonabilă pentru a contesta astfel de măsuri, cum ar fi în Forminster Enterprises Limited c. Cehiei, sau recent în Shorazova c. Maltei [10].

Opinăm că justificarea privării sau intruziunii în dreptul de proprietate nu trebuie să îmbrace caracter declarativ, iar CtEDO indică că aceasta nu trebuie apreciată în raport cu calificarea utilizată în dreptul intern, ci în raport cu consecințele reale. De aceea, considerăm că este complicat să disociezi pe de o parte caracterul „punitiv” de cel „preventiv” și/sau „compensatoriu” al măsurilor.

În Grayson și Barnham c. Regatului Unit Curtea Europeană constată că, în cazul în care procesul este echitabil în întregimea sa, inclusiv administrarea probelor, nu va exista o violare a art. 1 din protocolul adițional sau a art. 6 din Convenția Europeană, pentru confiscare în condițiile unei prezumții legale și a unei proporții a probabilităților [11, §45]. Trebuie de specificat însă că, în acest caz, judecătorul avea de asemenea dreptul de a nu aplica prezumția dacă aprecia că aplicarea ar genera un risc grav de injustiție [11, §27,45].

În OAO Neftyanaya Kompaniya YUKOS c. Federației Ruse nr. 1, paragrafele §554, 574, Curtea a observat că *„[...] în pofida marjei de apreciere a statului în acest domeniu [...] a existat o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 din cauza modificării interpretării regulilor privind termenii” - [adică, limitarea în timp, prescripția, n.a.]*. Aceasta se explică prin faptul că odată cu trecerea timpului poate fi afectat dreptul acuzaților dacă instanțele ar trebui să decidă asupra unui probatoriu care ar putea fi incomplet [12, p. 191]. Totodată, în cauza Arzamazova, Curtea Europeană a stabilit *mutatis mutandis* că, în cazul în care o chestiune de interes general este în joc, le revine autorităților publice obligația de a acționa la timp, într-un mod adecvat și cu maximă coerență [13, §48].

În ansamblu, chiar și după adoptarea HCC nr. 7/2022 în dosarul nr. 28/2022, în condițiile avizului adoptat de Curtea Constituțională a Republicii Moldova încă la 25.04.2006 la sesizarea Guvernului Republicii Moldova [14], raționamentul aplicării limitărilor dreptului de proprietate nu rezultă din prezumția inversă,

adică dintr-un presupus caracter ilicit al dobândirii proprietăţii care ar origina într-o afirmaţie, ci din probele administrate cu privire la ilegalitate şi riscuri, deoarece aşa cum afirmă CCRM în avizul său din 2006, confiscarea se poate dispune doar prin hotărâre judecătorească, în condiţiile legii, şi doar după dovedirea caracterului ilicit al bunurilor titularului inculpat.

Aceasta deoarece, în procedurile penale, sau în procedurile non-penale subsecvente, în primul rând având în vedere principiile generale şi cadrul convenţional internaţional, prezumţia de nevinovăţie, prin care îşi regăseşte protecţie proprietatea, îşi va continua existenţa atât ca principiu autonom ce se referă la fondul cauzei, cât şi prin preeminenţa drepturilor fundamentale în raport cu neconcordanţele naţionale, anume art. 4 alin. (2) şi 142 alin. (2) din Constituţia Republicii Moldova, art. 1 alin. (1) şi art. 3 din Codul penal, art. 2, 6 pct. 44), sau art. 7 alin. (2) şi altele din Codul de procedură penală. Pentru ilustrare aşadar, nu se va putea afirma că dacă suspectul nu invocă alibi prin mijloace materiale de probă în privinţa învinuirii înaintate de partea acuzării, atunci este implicit vinovat, în lipsă de probe, pe baza prezumţiei, cu atât mai puţin în condiţiile în care, datorită trecerii timpului, probatoriul ar putea fi incomplet. În al doilea rând, aşa cum s-a observat mai devreme în literatura de specialitate, valorificarea dreptului procesual la tăcere are importanţă, iar tăcerea nu poate fi luată ca dovadă tacită a recunoaşterii vinovăţiei, şi nici dovadă a înlăturării dubiilor [15, p. 53].

Curtea Europeană a observat de asemenea că drepturile nu pot fi limitate în măsura în care ar afecta însăşi esenţa acestora [16, §230]. Aşa cum, convenţia garantează nu drepturi teoretice sau iluzorii, ci practice şi efective [17, §33], ce poate fi mai efectiv pentru justiţiabil decât un proces echitabil, care *inter alia* poate implica proprietatea sa.

Prin HCC nr. 7/2022, CCRM a făcut demers pentru schimbarea paradigmei juridice în raportul „prezumţia de nevinovăţie – dreptul de proprietate”, prin următoarele afirmaţii:

- premisa confiscării care poate avea loc doar în cadrul unui proces penal şi premisa că măsura confiscării este reglementată constituţional doar în cazul săvârşirii unor infracţiuni sau contravenţii nu se sprijină pe textul articolului 46 alin. (3) din Constituţie şi sunt infirmate de reglementările internaţionale relevante şi de exemplele oferite în hotărârea Gogitidze a Curţii Europene;

- premisa existenţei unui singur standard de probă în cazul procedurilor în care funcţionarilor publici li se impută dobândirea ilicită a averii nu decurge din textul articolului 46 alin. (3) din Constituţie şi este infirmată de considerentul Curţii Europene din § 107 al hotărârii Gogitidze, care menţionează, cu titlu de exemplu, probarea „dincolo de orice dubiu rezonabil” şi probarea potrivit balanţei probabilităţilor, aplicabile în procedurile penale sau în procedurile civile;

- premisa „legăturii indisolubile” dintre prezumția caracterului licit al proprietății și prezumția nevinovăției nu-și are baza în textul articolului 46 alin. (3) din Constituție și contravine considerentului exprimat de Curtea Europeană în § 126 al hotărârii Gogitidze.

Paradoxal sau nu, cu trimitere la Decizia-cadru *2005/112/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 24 februarie 2005 privind confiscarea produselor, a instrumentelor și a bunurilor având legătură cu infracțiunea*, instanța de contencios constituțional a României a evidențiat că reglementarea prezumțiilor în discuție nu împiedică legiuitorul primar sau delegat să adopte reglementări care să permită deplina respectare a legislației Uniunii în domeniul luptei împotriva criminalității. Aceasta deoarece prezumția caracterului licit se atribuie la prezumții relative, și nu la prezumțiilor absolute. De menționat totodată că, Decizia-cadru 2005/112/JAI, urmărește *expressis verbis* avantajele de care dispune *persoana condamnată* (s.n.a.) în cursul unor proceduri penale, și nu instituirea unor proceduri hibride, paralele sau subsecvente procesului principal.

În condițiile celor expuse totuși apreciem abilitarea organelor de urmărire penală cu instrumente pentru a combate eficient infracțiunile, a preveni, a compensa sau restabili părțile prejudiciate la statutul anterior îmbogățirii injuste, un rol important revenind raționamentele din cauza Gogitidze și alții c. Georgiei, care se aplică de organele de drept naționale în practică înainte de adoptarea hotărârii CCRM nr. 7/2022, precum și importanța diferitor standarde de probă, caracterul viu al jurisprudenței CCRM în atingerea scopului procesului penal.

Într-adevăr, așa cum a fost stabilit în cauza Gogitidze, reiterat în jurisprudența sa ulterioară inclusiv recent în Balsamo c. San Marino, Curtea de la Strasbourg a considerat legitim ca autoritățile interne relevante să pună sechestru pe baza unei preponderențe de probe, și care sugerează că veniturile legale ale intimaților nu ar fi putut fi suficiente pentru a dobândi bunul. Curtea Europeană a evidențiat că o preponderență de probe, balanță de probabilități sau o probabilitate înaltă a originii ilicite a bunurilor, ar fi standard alternativ acceptabil celui de „dincolo de orice îndoială rezonabilă”. Cu toate acestea, aceste standarde au fost aplicate în proceduri civile *in rem*, instanța de judecată națională a constatat că bunurile aveau origini ilicite [18, § 88-94] și le-au oferit reclamanților o oportunitate rezonabilă de a-și expune argumentele în cadrul unei proceduri contradictorii, iar în Gogitidze, una dintre persoane era acuzată direct de săvârșirea actelor de corupție într-un set de proceduri separate.

Nu trebuie ignorat însă că, în baza standardelor, prezumțiilor și garanțiilor enunțate în principal tot de Curtea de la Strasbourg, trebuie să fie asigurat un echilibru just dintre interesul general și protecția dreptului de proprietate. În acest sens, în paragrafele §107-108 din cauza Rummi c. Estoniei, Curtea a

stabilit standardul evaluării, investigării şi determinării judiciare individuale ale elementelor proprietăţii care trebuie confiscate, ocazie cu care a constatat violarea art. 1 al Protocolului adiţional. Aşadar, Curtea Europeană a observat *printre altele* că *„[...]ordinul de confiscare iniţial al instanţei de fond nu conţinea o listă a elementelor care trebuiau confiscate. Deşi această deficienţă a fost remediată de aceeaşi instanţă, rămâne faptul că instanţa de fond nu a motivat confiscarea. Curtea de Apel s-a referit la materialul din dosarul cauzei, dar nu a furnizat nicio analiză a dovezilor din partea sa. Aceste deficienţe, însoţite de deficienţele procedurale abordate deja în temeiul articolului 6§1[...] sunt suficiente pentru a permite Curţii să concluzioneze că echilibrul echitabil care ar trebui găsit între protecţia dreptului de proprietate şi cerinţele de interes general au fost afectate [...]”.*

Prin urmare, este adevărat că infractorii trebuie privaţi de bunurile ilicite şi avantajele rezultate din infracţiuni, iar sechestrarea şi confiscarea bunurilor sunt mijloace necesare şi eficiente de combatere a activităţii infracţionale, cu precădere în cazul infracţiunilor serioase, în domeniul criminalităţii organizate, corupţiei, sau crimelor conexe acestora. Cu toate acestea, în procesele penale, probatoriului administrat îi revine rolul central în demonstrarea vinovăţiei făptuitorului, ori asigurarea drepturilor şi intereselor fundamentale, inclusiv a prezumţiei de nevinovăţie, delimitează, în ansamblul particularităţilor şi circumstanţelor, un proces echitabil de un arbitrariu.

Aşadar, asigurarea standardelor minime că bunurile, valorile asupra cărora urmează a se decide sechestrul sau confiscarea, este importantă şi necesită analizate minuţios la adoptarea unor hotărâri în raport cu proprietatea privată, deoarece aceasta nu este doar un indicator sau fundament pentru prosperitatea şi economia unui stat, dar aşa cum se afirmă în una dintre cercetările Institutului Cato, proprietatea privată este însăşi fundamentul libertăţii [19, p. 173].

Referinţe:

1. Decizia CCRM de inadmisibilitate nr. 115/2019 privind excepţia de neconstituţionalitate a unor dispoziţii din Codul de procedură penală (scoaterea bunurilor de sub sechestru în procesul penal) [accesat 10.02.2022] Disponibil: constcourt.md
2. Hotărârea CCRM nr. 21/2011 privind interpretarea articolului 46 alin. (3) din Constituţie. [accesat 20.01.2022] Disponibil: constcourt.md
3. Decizia CCR nr.356/2014 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art.118^2 alin. 2 lit.a) din Codul penal din 1969 [accesat 15.01.2022] Disponibil: legislatie.just.ro
4. Decizia CCR nr. 779/2011 asupra proiectului de lege privind revizuirea

Constituției României. [accesat 05.01.2022] Disponibil: legislatie.just.ro
5. Hotărârea CCRM nr. 7/2022 privind revizuirea HCC nr. 21/2011 și a Hotărârii CCRM nr. 6/2015, [accesat 17.03.2022] Disponibil: constcourt.md
6. Avizul CCRM nr. 1/2022 în dosarul nr. 249c/2021. [accesat 20.03.2022] Disponibil: constcourt.md
7. CHARRIER, J.L., CHIRIAC A. Codul Convenției europene a drepturilor omului, Paris: LexisNexis, 2005, 225 p.
8. Hotărârea CCRM nr. 6/2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală. [accesat 10.12.2021] Disponibil: constcourt.md
9. Hotărârea CtEDO Geerings c. Olandei nr. 30810/03. [accesat 10.03.2022] Disponibil: hudoc.echr.coe.int
10. Hotărârea CtEDO Shorazova c. Maltei, nr. 51853/19. [accesat 10.03.2022] Disponibil: hudoc.echr.coe.int
11. Hotărârea CtEDO Grayson și Barnham c. Regatului Unit nr. 19955/05, 15085/06. [accesat 10.10.2021] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int
12. PÂNTEA, A., PÂNTEA, S. Probleme actuale ale prescripției tragerii la răspundere în procesul penal. În: Conferința Internațională ed. 4 "Promotion of Social and Economic Values in the Context of European Integration", (Chișinău, Moldova 03-04 decembrie), Vol. 1, 2021, p. 189-194.
13. Hotărârea CtEDO Arzamazova c. Republicii Moldova nr. 38639/14. [accesat 10.12.2021] Disponibil: agent.gov.md
14. Avizul CCRM nr. 1 din 25.04.2006 asupra proiectului de lege pentru excluderea propoziției „Caracterul licit al dobândirii se prezumă” din alineatul (3) articolul 46 din Constituția Republicii Moldova, în: MO nr. 70-72/8 din 05.05.2006.
15. DOLEA, I., PÂNTEA, A. Dreptul la tăcere (parte componentă), Manualul judecătorului pentru cauze penale, Chișinău: Tipografia Centrală, Ed.I, 2013, 1192 p.
16. Hotărârea CtEDO Stanev c. Bulgariei, nr. 36760/06. [accesat 10.12.2021] Disponibil: hudoc.echr.coe.int
17. Hotărârea CtEDO Artico c. Italiei, nr. 6694/74 din. [accesat 10.12.2021] Disponibil: hudoc.echr.coe.int
18. Hotărârea CtEDO Balsamo c. San Marino, nr. 20319/17 și 21414/17. [accesat 20.03.2022] Disponibil: laweuro.com
19. PILON, R. CATO Handbook for policy makers, 8th edition, Washington D.C., 2017, 780 p.